INDEX LECTIONUM

IN

LITERARUM UNIVERSITATE TURICENSI

INDE

A DIE XIV. MENSIS OCTOBRIS MDCCCLXI

USQUE

AD DIEM XVII. MENSIS MARTII MDCCCLXII

HABENDARUM.

INEST

EMENDATIONUM IN EURIPIDIS IPHIGENIAM TAURICAM

PARS IV.

TURICI,

EX OFFICINA ZÜRCHERI ET FURRERI

1861.

Vitiorum, quibus scatet primum stasimum v. 392—455, majorem partem jam priorum editorum sustulit indnstria¹: enrum quae aut leviora sunt aut ita certa, ut ab omnibus deinceps recepta sint, denuo examinare nihil attinet, de his vero, quae aut dubitandi materiam praehent aut a me demum remota sunt, paucis dicendum videtur.

Et initio quidem cum Hermanno scribendum fuit

κυάνεαι, κυάνεαι σύνοδοι θαλάσσας,
ἵν' οἶστρος ὁ ποτώμενος Ἀργόθεν
ἄξενον ἐπ' οἶδμα διεπέρασεν Ἰοῦς,

ubi cum in *B* mutilato metro tantum διεπέρασεν extaret, defectum vario mndo explere studuerunt. Quorum chorum *C* et Aldina ducunt exhibendo διεπέρασέν ποτε, quod vitiosum et ipsum cum ex aperta correctione profectum sit, nibil inde auctoritatis trahunt conjecturae litteris ejus additamenti accommodatae, quales fecerunt Schoenius διεπέρασε πόντου et Bergkius διεπέρασε πόρτιν scribendo, sed alia circumspicienda sunt indicia, ex qnibus quid ipse poëta dederit perspiciatur. Quorum primum eo continetur, quod Ionem aut nominari aut diserte innui necesse erat, quoniam οἶστρος ὁ ποτώμενος Ἀργόθεν sive proprio sive translato sensu intellegendus ad eam rem nnn sufficiebat. Rejiciendum igitur eam ob cansam Schnenianum πόντου otiosum insuper prnpter antecedens θαλάσσας. Alia causa Bergkiano πόρτιν obstat, constans apud Euripidem verbi διαπερᾶν usus, quo illi per accusativum semper res ipsa, quae trajiciatnr, additur, sive regio est, quam quis transeat ant permeet, ut infra v. 1392 στόμια, Troad. 1151 Σκαμανδρίους ῥοάς, Suppl. 117 Ἑλλάδα, sive vita ipsa, quam quis transigat, nt Herc. fur. 504 coll. ib. 830 μόχθους, sive corpus, quod telo transverberetur, ut Phnen. 1394 κνήμην τε διεπέρασεν Ἀργεῖον δόρυ, ubi male recentiores ex *A* κνήμης ediderunt. Sin vero διαπερᾶν ex prosaicorum consuetudine activo sensu cum accusativo personae jungeretur, quae alterius opera ex alin in alium locum transferretur, poterat id quidem de portitore dici Ionem «snper alta celeri rate maria» trajiciente, nec vero de oestro stimulis eam incitante, ut ipsa fretum transnaret. Ita nna restat certissima Erfurdtii emendatio διεπέρασεν Ἰοῦς jam a

Soidlero Hermanno Dindorfio Hartungo recepta, quam a Kirchhoffio in *Ἰώ* dctortam esso mireris.

Deinde v. 399 insolentiorem formam *δονακόχλοα*, quam Musgravius ex Nicandro Thor. 676 *ἔγχλοα φλοιόν* et 885 *ἔγχλοα ῥίζαν* adstruxit, cum Elmslejo in consuetam *δονακόχλοον* eo coufidentius mntandam esse, quouiam eandem accurata antistrophae responsio reddi sibi postulet, recte jam observavit Hartungus. Nec hoc nec, quod deinde eundem Elmslejum aliosque secutus *ἔνθα κούρᾳ* | *Δίᾳ τέγγει* | *βωμοὺς καὶ περικίονας* | *ναοὺς αἷμα βρότειον* scripsi, quemquam improbaturum arbitror.

Primae antistrophae initium volgo sic editur:

ἢ ῥοθίοις εἰλατίναις δικρότοισι κώπαις
ἔπλευσαν ἐπὶ πόντια κύματα
νάιον ὄχημα λινοπόροισιν αὔραις,

levioribus mendis abstersis, cum in libris *ἢ — εἰλατίνοις — λινοπόροις* legatur. Sed de gravioribus adhuc sub judice lis est. Ac primum quidem jure jam priores editores in illo *ἔπλευσαν νάιον ὄχημα* offenderunt, quod frustra defeudere studuerunt detorquendo aut verbi *ἔπλευσαν* aut uominis *ὄχημα* notionem. Et illam sane rationem, qua Reiskius olim *ἔπλευσαν* pro *πλεῖν ἐποίησαν* accepit boc sensu «in cursum navalem adegerunt», nemo probavit, Hermanni vero opinionem *ὄχημα* vectionem significare putantis integram repetiit Schoenius, vorborum ambagibus paullulum immutatam retinuit Klotzius *ὄχημα νάιον* non quidem «plane voctionem denotare», sed «vi ac potestato ita accedere ad nomen vecturae, ut fere ipsam navigandi actionem deuotaro videatur» miro quodam acumine domoustrans, cui intellegendo imparem me esse ingenuo fateor. Recte igitur has machinas sprevit Kvíčala p. 38 sq., qui tamen meliora ipse afferre non potuit: quis enim cum eo *νάιον ὄχημα* aut pro appositione habeat subjecti verbo *ἔπλευσαν* inclusi aut ad ipsum subjecti gradum offerat scribendo *ἔπλευσεν* vel adeo *ἔπλευσ᾽ ἄρ᾽*, ad quod subjectum pluralis *αὔξοντες* ut appositio pertineat? Qualo hoc loco verbum desideretur, perspexit Guilielmus Dindorfius, qui *πόρευσαν* scribendum esso censuit, quod quamquam et ipse olim mihi adnotavi, nunc tamen non magis placet, quam quod Rauchensteinius p. VIII. proponere videtur *ἔστειλαν*. Contra ab omni parte commendari videbatur ejusdem *ἔπεμψαν*, quod idem postea invenit privatimque mecum communicavit. Itaque recepi.

Restat in hoc membro adjectivum λινοπόροις, quod de ventis vela transeuntibus vel intrantibus itaque promoventibus intellegere solent, nova profecto miraque ratione. Nec ad defendendum aut explicandum illud adjectivum quidquam valere quas citant locutiones πλάτας ναυσιπόρους Iphig. Aul. 172 et ναυπόρῳ ἄγειν πλάτῃ Troad. 877 cuivis patet. Itaque cum emendatio circumspicienda sit, primum in disceptationem venit Musgravianum λινοφόροις, quod tamen et exemplo caret nec satis apte formatum est. Nihil contra offensionis habet quod Rauchensteinius invenit λινοτόνοις, quamquam et ipsum ἅπαξ λεγόμενον est. Unum tamen restat, de quo amplius dicendum sit. Metro tantum respecto cum fere λινοπόροισιν αὔραις edidissent, Marklandus primus copulam deesse conjungendam cum κώπαις suspicatus est, quem post editorem Cantabrigiensem secutus Rauchensteinius λινοτόνοισί τ' αὔραις scripsit. Mihi vero ventorum mentio non tam conjungenda cum remis, quam ab iis distinguenda esse videtur, ut hic quoque eandem praepositionem, quam infra v. 418 recte ex *C* receperunt αὔραις ἐν Νοτίαις, ab Euripide profectam arbitrer. Itaque λινοτόνοις ἐν αὔραις scripsi.

In sequentibus

φίλα γὰρ ἐλπὶς ἐγένετ' ἐπὶ πήμασι βροτῶν
ἄπληστος ἀνθρώποις

intolerabile esse βροτῶν Musgravius et Hartungus intellexerunt ceteris silentibus. Sed illorum remedia malo vix meliora: Musgravius βιότων legendum dicit, Hartungus vero deleto βροτῶν adeo ἐλπὶς ἐξάγουσ' ἐπὶ πήμασιν scripsit, ubi — ut cetera taceam — verbum finitum aegre desideratur. Latere in eo genitivo notionem apte cum ἄπληστος conjungendam vix dubium videtur, nec aliud ejus notionis vocabulum inveniri posse quam πόρων arbitror, quod, quamquam fere pedestris orationis esse solet, tamen ut hujuscemodi alia ab Euripidis usu non alienum fuisse docet illud Suppl. 977 χρημάτων δ' εἰσὶν πόροι, hic vero absolute poni post φιλόπλουτον ἅμιλλαν nemo, opinor, mirabitur.

Ad alteram stropham transeo. Ubi cum, quae v. 427 sqq. in *B* legitur scriptura, non congruat cum antistrophicis

ὅπου πεντήκοντα κορᾶν	ἑλιχθεῖσα λαιμοτόμῳ
Νηρῄδων χοροὶ	δεσποίνας χερὶ θάνῃ
μέλπουσιν ἐγκυκλίοις	ποινὰς δοῦσ' ἀντιπάλους,

jam dudum Hermannus verum invenerat post Νηρῄδων (sic!) inserendo ποσί,

quod quam ogregie etiam a sensu antistrophico *χερί* respondeat, neminem latet. Recentiores tamen recepto ex *C* *τῶν* ante *Νηρηίδων* metri vitium obiter obtegere, deinde autem *ἐγκυκλίοις* aut cum Heathio in *ἐγκύκλιοι* mutare aut pejus etiam recepto ex Aldina — nam de *C* dubitatur — *καὶ* ante *πλησιστίοισι πνοαῖς* cum his ipsis vocabulis conjungere maluerunt

Sequentibus cum secundus ventus memoretur, quo juvante Graeca navis periculosum a Bosporo ad Tauricam usque iter confecerit, is ventus utrum Notus fuerit an Zephyrus, quodammodo dubitari eo minus potest, quoniam neuter eorum fuit sed potius is, qui mediam inter utrumque regionem tenet, quem ventum Africum dixere Latini. Id ipsum igitur ut debuit ita potuit indicari scribendo *αὔραις ἐν Νοτίαις καὶ πνεύμασι Ζεφύρου*.

In altera antistropha magnopere offendit quod legitur v. 444 sqq.

— — ἵν' ἀμφὶ χαίταν
δρόσον αἱματηρὰν
ἑλιχθεῖσα λαιμοτόμῳ
δεσποίνας χερὶ θάνῃ.

Cum priores editores in Marklandi interpretatione acquievissent, qui participium *ἑλιχθεῖσα* (pro quo *εἱλιχθεῖσα* habet *B*) «circumspersa» vertit, — ut etiam Schoenius hac nota adscripta: «*ἑλιχθ. vom Weihwasser umwunden, d. h. rings besprengt;*» — laudandi sunt Kirchhoffius et Nauckius, quorum ille «vocem corruptam» esse pronuntiavit, hic notionem conspergendi requiri recte monuit. Kvíčala tamen, ut fere solet, hic quoque p. 39 inauditae significationis tutelam suscepit his verbis: «*εἱλίσσεσθαι bedeutet auch zuweilen «umgeben, umringt werden», so* Orest. 350 f. *κύκλῳ γὰρ εἱλιχθεῖσαν ἀθλίοις κακοῖς οὐπώποτ' ἄλλην μᾶλλον εἶδον ἑστίαν. Es bedeutet an unserer Stelle nicht «bespritzt», sondern «rings herum mit einem Wasserstrahl (χοή) begossen»; das auf das Opfer ausgegossene Wasser bildete eine Kreislinie und darum ist εἱλιχθεῖσα gerade sehr bezeichnend.*» Haec quam temere proposita sint, vide. Verbum *ἑλίσσειν* enim ut in solo illo Orestis loco solitam suam abjecerit significationem tantum abest ut translatum habeat eundem sensum, quo proprio ut alibi ita in Herc. fur. v. 926 sq. *ἐν κύκλῳ δ' ἤδη κανοῦν | εἷλικτο βωμοῦ* dictum est: domus intellegitur malorum tempestate vehementissime agitata et quasi in orbem jactata. Deinde etiamsi circumdandi sive circumveniendi notionem acciperet illud verbum potuisset ita, ut *κύκλῳ εἱλιχθεῖσα κακοῖς ἑστία* diceretur de domo undequaque malis cincta, inde

tamen minime efficeretur, ut recte diceretur ἀμφὶ χαίταν δρόσον αἱματηρὰν ἑλιχθεῖσα Helena ipsa, cujus scilicet circa comam in orbem circumfusa esset aqua lustralis! Et, ut a verbo ad rem transeamus, haec ipsa res, qualem luculenter nobis descripsit Kvíčala, tam portentosa est, ut, ejus perficiendae si auctor ille periculum fecisset, intellexisset haud dubie ipse rem, quae fieri nequest, verbis, quae eam significare nequeant, designari falso sese putasse. Suo jure igitur Raucheusteinius Nauckii desiderium amplexus p. IX εὖ ῥανθεῖσα conjecit, quamquam eum Euripidis manum non restituisse vel adverbium εὖ arguit, quod vir amicissimus acutius quam verius ita explicare studuit, ut eo doceri moneat « animos feminarum exacerbatos ultionisque sitientes cupere, ut Helena aqua funesta p r o b e conspergatur. » Nec alia conspergendi aut irrigandi verba ullis hic machinis inferri possunt, nisi unum illud, quod proprium est de hac re, ἁ γ ν ι σ θ ε ῖ σ α. Id igitur quin scripserit Euripides, dubitari plane non potest: vid. infra v. 704 sq.

ἄγγελλε δ', ὡς ὄλωλ' ὑπ' Ἀργείας τινὸς
γυναικὸς ἀμφὶ βωμὸν ἁγνισθεὶς φόνῳ.

Et cfr. Alc. 74. sqq. ubi Thanatus dicit:

στείχω δ' ἐπ' αὐτήν, ὡς κατάρξωμαι ξίφει·
ἱερὸς γὰρ οὗτος τῶν κατὰ χθονὸς θεῶν,
ὅτου τόδ' ἔγχος κρατὸς ἁ γ ν ί σ ῃ τρίχα.

Similiter de sacra facturis dicitur El. 793 sq.

— — — ἡ γ ν ί σ μ ε θ α
λουτροῖσι καθαροῖς ποταμίων ῥείθρων ἄπο.

Utrum vero ἀμφὶ χ α ί τ α ν, quod et Aldina babet et *C* habere putatur, an ἀμφὶ χαίτᾳ secundum *B*, qui ἀμφὶ χαίτα praebet, scribendum sit, certo definiri nequit: equidem propter v. 622 χαίτην ἀμφὶ σὴν χερνίψομαι accusativum praetuli.

Venimus jam ad difficillimam hujus carminis clausulam, quae v. 452 sqq. in *B* sic legitur: γὰρ ὀνείρασι συμβαίην δόμοις πόλει τε πατρῴᾳ τερπνῶν ὕμνων ἀπόλαυσιν κοινὰν χάριν ὄλβα. Ex his unum incertum est num legatur in codice δόμοις, quod sane habet *C*, sed illato propter metrum οἴκοις expulit Musurus. Deinde pro ultima voce *C* ὄλβῳ habet, qui an cum Aldina et initio καὶ ante γὰρ addat et deinde ἀπολαύειν habeat pro ἀπόλαυσιν, rursus nescitur! Quamquam quid praebeat, non multum refert in tot tantisque difficultatibus. Quarum prima cum posita esset in « verbis nec sen-

tentiae nec metro aptis» *ὀνείρασι συμβαίην*, quae frustra conatus est defendere Seidlerus cum aliis, qui prorsus alieni sunt, locis tum Aristophaneo illo Ran. 807

οὔτε γὰρ Ἀθηναίοισι συνέβαιν᾽ Αἰσχύλος,

Hermannus Euripidem scripsisse pronuntiavit *καὶ γὰρ ὀνείροις ἐπιβαίην*, quo chorum optantem fecerit, ut vel in somnis sibi videretur pedem ponere in patria. Eandem sententiam intulit Hartungus legendo *καὶ γὰρ ὀνείροισί μοι εἴη ᾽ν δόμοις*. Fortunatos profecto mortales, qui nunquam, Ovidianum illud —

«nescio, qua natale solum dulcedine cunctos
ducit et immemores non sinit esse sui»

— quam vim habeat in exsulum animis, ipsi experti sunt! Scirent alioquin iis, qui sive caeca fatorum iniquitate sive maligno inimicorum odio per longam annorum seriem erepti sint *Γῇ μητρί, φιλτάτῃ τροφῷ*, non necesse esse optare somnia vana dulcis imaginis blandimento in patriam ipsos reducentia, quippe quae optato frequentius iis superveniant acriores desiderii stimulos expergefactis relictura. Hermanno vero fausta haec ignoratio majori etiam fraudi fuit: ad somnia enim chori vota spectare cum semel sibi persuasisset, consequens erat, ut absurdum ei videretur optare eum esse in patria ut hymnos canat, quia non sequatur, ut, qui se in patria esse somniet, somniet etiam se canere. Hinc scripto *ὕπνων* pro *ὕμνων* hanc portentosam procudit sententiam: utinam vel somnio pedem ponam in domo et patria urbe, ut ex suavi somno communi cum felicibus fruar gaudio. Quam sententiam pluribus si refellerem, injuriam mihi inferre viderer summi viri Manibus, cujus pia numquam animo meo excidet memoria.

Quid potius necessario h. l. desideretur, unus optime perspexit Kvíčala p. 40 sq., qui *εἰ γὰρ ὄνειροι συμβαῖεν* scripto rectissime in universum haec interpretatus est ita: «*o wenn doch die Träume in Erfüllung gingen, auf dass ich in der Heimat der süssen Gesänge mich freuen könnte.*» Virginibus Graecis autem nihil in vita aut splendidius fuisse aut jucundius quam choreas ab ipsis saltando cantandoque in festis deorum diebus ductas itaque has potissimum delicias earum animis patriae desiderio sauciis obversari jam ante Kvíčalam recte notaverat Hartungus: neuter tamen memor fuit Euripidem ipsum infra v. 1143—1152 chorum fecisse idem hoc optatum pluribus etiam verbis repetentem. Verum, ut ad Kvíčalae conjec-

turam revertar, nec quomodo metro ea conveniat ostendit auctor, et aliud in sequentibus restat incommodum, quod Chorus d o m i ut pulchris hymnis fruatur optat, quos in publico cantatos esse inter omnes constat. Utrique malo satis probabili medicina mederi mihi videor emendando

εἰ γὰρ ὀνείροις ἴσα συμ-
βαίη μοι πόλῃ πατρῴ-
ᾳ τερπνῶν ὕμνων ἀπολαύ-
ειν, κοινὰν χάριν ὄλβου,

quam scripturam pluribus in editione scholastica enarravi. De genetivo, quem pro dativo adscivi, nemo, opinor, erit qui adversetur.

V. 657 sqq. Chorus, postquam ex Pyladis responso v. 650 *ἄζηλά τοι φίλοισι θνησκόντων φίλων* cognovit eum ex amici morte multo plus doloris quam ex sua salute delectationis capere, jam ambiguum animi sensum prodit dicens:

πότερος ὁ μέλλων;
ἔτι γὰρ ἀμφίλογα δίδυμα μέμονε φρήν,
σὲ πάρος ἦ σ' ἀναστενάξω γόοις.

Ubi ineptum esse illud *ὁ μέλλων*, quod intellegendo *διόλλυσθαι* ex antecedente versu 652 explicare solent, jam Hermannus satis demonstravit, qui quod reposuit *πότερος ὁ μᾶλλον* scil. *διολλύμενος* jam a Musgravio inventum, id ipsum simili aut majore etiam laborat incommodo, quod et per se durius est ad articulum illum suppleri ex infinitivo participium et augetur scrupulus eo, quod participium diverso sensu, atque supra infinitivus dictus erat de vero interitu, hic intellegendum esset latiore sensu de perdita utriusque adolescentis conditione. Hoc qui perspexit Hartungus longius ex more progressus est conjungendo haec cum antecedentibus sic mutatis:

διολλύμενος, αἰαῖ,
πότερος ὁ μᾶλλον αὖ;

Infeliciter profecto. Nam, alia ut taceam, quis tam perversum ferat verborum ordinem? Aliam viam sed iisdem salebris obsitam ingressus Schoenius *πότερος ὁ μὴ μέλλων* scripsit hac addita explicatione: «*ach, ach, welcher von Beiden wäre als nicht dazu bestimmt* (*μέλλων* sc. *διόλλυσθαι*) *anzusehn? D. h. Beider Lage ist der Art, dass man von keinem allein sagen kann, er sei der dem Untergang Verfallene.*» Sententia ab omnibus quaesita genera-

lioris significationis verbo, qood ad otrumque commoda referretur, exprimeoda fuit, quod verbum non dobito quin foerit *πότερος ὁ μέλεος ὤν.*

V. 834 sq. in libris sic leguntur:

τὸ δέ τι βρέφος ἔλιπον ἀγκάλαι-
σι νεαρὸν τροφοῦ νεαρὸν ἐν δόμοις,

et metro prioris versus et sensu pessomdato. Primis verbis latere *τότ' ἔτι* recto jam dudum intellactum est, oec Hermanno pronomen *σέ* deesso pronuutiauti quisqoam contradixit. In ceteris vero ita discesserunt critici, ot Klotzium «incerta paeno omuia videri» diceotem nec mireris oce improbes. Profecto euim, num Hermauuo duce *τότε σε, τότ' ἔτι βρέφος* scribeudum, an aut cum Schoenio *τότ' ἔτι, τότε βρέφος σ' ἔλιπον* aut cum Nauckio *τότ' ἔτι βρέφος ἔλιπον ἔλιπον ἀγκάλαις σὲ νεαρόν* praefereudum, an adeo Kirchhoffianum *τότε σ' ἔτι βρέφος ἔλιπον ἐν ἀγκάλαισι* recipiendum sit, non tam «sub judica lis» videtur essa quam aleae periculum, nisi quod iu his omnibus particula *τότε* merito displicet primum locum sine ulla causa onerans. Verom ad antecedentia, quibus adnectitur Ipbigeuiae oratio, si attendissent interpretes, facile, quid ejus orationis initio desideretur, perspexissent, qua cum illa — *ἔχω σ' Ὀρέστα τηλύγετον* et *κἀγώ σε τὴν θανοῦσαν* — continuentur, patet boc modo incohatam olim fuisse: *σέ, τὸν τότ' ἔτι βρέφος*, similiter atque supra v. 230 sqq. Iphigenia *κλαίω*, dixit, *σύγγονον ἀμόν, τὸν ἔλιπον ἔτι βρέφος | ἐπιμαστίδιον τότε, νέον ἔτι θάλος*, quibus de verbis expositum est in dissertatiooe III, p. 23 sq.

Multo difficiliora sunt, quae statim sequootur in cod. *B* corruptissime sic scripta:

ὦ κρεῖσσον ἢ λόγοισιν εὐτυχῶν ἐμοῦ
ψυχά. ΟΡ. τί φῶ; ΙΦ. θαυμάτων
πέρα καὶ λόγου πρόσω τάδ' ἐπέβα.

Paullo malius in *C* ceterisque libris, quos editores secuti sunt, omnia Iphigeniae continuautur, malam correctionem sapit, quod iu iisdem *εὐτυχῶν* (sic?) *ἐμοῦ ψυχᾷ* legitur. Nec melios rem gesserunt, qoi iuterpretando contenti fueruot, Seidlaros atque Klotzius, quorum illa versus *ὦ κρεῖσσον ἢ λόγοισιν εὐτυχῶν ἐμοῦ* Oresti dati honc sensum esse voluit: o magis mo felicem, quam in varbis meis, i. e. qoam verbis declarare possum, obi vel *ἐμοῦ* aptum illud ex *λόγοισιν* ferri nollo pacte potest; Klotzios vero, cum relicto Iphigeoiae verso eam Oresti dicentem fingit: o plus qoam pro ratiocioa-

tionibus meia fortuna valens, qua fortuna fortunam intulerit, nescire me fateor. Nec emendando plus profecerunt, ex quibus plerique Elmsleji vestigia secuti sunt, qui deleto *ἐμοῦ* ut glossemate retenti *εὐτυχῶν*, quem genetivum pluralis esse voluit, pro *ψυχά* primum *τύχαι* tum postea *τύχα* proposuit. Ejus emendationem perficere sibi visus est Hermannus scribendo *κρεῖσσον ἢ λόγοισιν εὐτυχῶν τυχάν*, quod cohaerere cum praecedentibus ipse voluit, Hartungus vero, qui illud quamquam perpetuus Hermannomastix recipere non dubitavit, pro accusativo exclamativo habuit. Displicet in his praeter aptissimum *ψυχά* praeter necessitatem mutatum genetivus *εὐτυχῶν* nimis generaliter positus, quam ut ad Iphigeniae fratris adventu recuperatam beatitudinem commode referri possit. Hanc enim ab ipsa diserte praedicari ex fratris responso patet, quo is, ut illa beatitudo utrique communis servetur, subtimide optat:

τὸ λοιπὸν εὐτυχοῖμεν ἀλλήλων μέτα.

Ex quo responso simul intellegitur in illo *εὐτυχῶν* sive *εὐτυχών* non adjectivum sed verbum latere. Hinc magis etiam improbandus est Schoenius, qui *ὦ κρεῖσσον ἢ λόγοισιν ἐντυχὼν ἐμοῦ* scripsit, quod vernaculis verbis interpretatus est his: *«o der du glücklicher, als mit Worten beschrieben werden kann, mich aufgefunden hast»*; in qua scriptura nec *κρεῖσσον* recte dictum esse quivis videt. Nec quisquam accuratius re pensitata illud *ἢ λόγοισιν* probabit a ceteris silentio transmissum, a Klotzio lacutinne *ἢ κατὰ λόγους* explicatum non vindicatum. Sed hic quidem verum feliciter invenit Hartungus scribendo *ἢ λέγοι τις* ex Hippol. v. 1186 *καὶ θᾶσσον ἢ λέγοι τις ἐξηρτυμένας | πώλους παρ᾽ αὐτὸν δεσπότην ἐστήσαμεν*, et Bacch. v. 746 sq. *θᾶσσον δὲ διεφοροῦντο σαρκὸς ἐνδυτά, | ἢ σὺ ξυνάψαις βλέφαρα*, pro quo quod in *C* legitur *ἢ σὲ ξυνάψαι* ferri et ipsum potest, quemadmodum in alio loco nostri simillimo Suppl. v. 844 sq. *εἶδον γὰρ αὐτῶν κρείσσον᾽ ἢ λέξαι λόγῳ | τολμήμαθ᾽, οἷς ἤλπιζον αἱρήσειν πόλιν* scripsit. Hartungiano igitur recepto si versum ad Orestis responsum accommodate refingere voluerimus, quid aliud excogitari possit non video nisi hoc:

ὦ κρεῖσσον, ἢ λέγοι τις, εὐτυχεῖν ἐμέ.

V. 857 sq. in libris quae leguntur:

ἀνυμέναιος, σύγγον᾽, Ἀχιλλέως
εἰς κλισίαν λέκτρων δολίαν ὅτ᾽ ἀγόμαν,

quatuor dochmiis constare recentiores intellexerunt omnes. Quorum doch-

miorum primum adjecto ὦ anto vocativum recte jam restituit Seidlerus, postremom Hermannus scribendo δόλι' ὅτ' ἀγόμαν sanare et sibi visus est et iis, qui eum secuti sunt, editoribus. Verum enim vero et praemissa fratris allocutio et ea, qoam libri praebent, conjunctionis ὅτε positura ante ultimum longioris membri vocabulum rejecta et ipsum bujus membri argumentum satis clare ostendunt, non tam recordatiooem illam ἐγὼ δὴ μέλεος οἶδ', ὅτε φάσγανον | δέρᾳ θῆκέ μοι μελεόφρων πατήρ pertorbato rerum ordine contionari, quam justam summae rei narrationem fratri referri. Quapropter deleto ὅτ' simpliciter δόλιον ἀγόμαν scribendom est, quod ab Hartungo occupatum video.

De v. 864, qui in libris sic legitur:

ἀπάτορ' ἀπάτορα πότμον ἔλαχον,

is beoe meruit, qui pro duobus primis vocabulis scripsit πατέρ' ἀπάτορα, quamquam improbatus ab Hermanno. Qui qood eandem sententiam eamque multo elegantius dictam contineri dixit librorum scriptura, id assequi studuit Schoenius ita, ut ἀπάτορα πότμον interpretaretur sortem baud paterno modo i. e. facinore non paterno paratam. Quod nemini probatum iri confido. Imo ἀπάτορα πότμον nibil nisi orbitatis sortem designare posse recte monuit Hartungus, qui emendationem illam consummavit addito ἄποτμον post πότμον, sed initio ἀπάτορα male praemisso ante πατέρα versum ex doobos dochmiis constare voluit, sequentia ἄλλα — τινός uni Oresti tribuenda ratus. Quod quibus de causis ferri nequeat, dicere supervacaneum. Mihi potius propter apertam vorsoum ἄλλα δ' ἐξ ἄλλων κυρεῖ — δαίμονος τύχᾳ τινός responsionem com Hermanno faciendum videtur, qui «apertissimom esse» pronuntiavit versum esse trimetrum iambicum. Itaque tale quid Euripidem dedisse arbitror:

πατέρ' ἀπάτορα πότμον ἄποτμον ἔλαχον τότε.

Aliam viam iniit Rauchenstein. p. XIV, qui ἀπατόρα πατέρα πότμῳ ἔλαχον scripsit, ut dochmius existat cum cretico, in quo πότμῳ mirum qoantum languet.

V. 875 sqq. τίνα σοι πόρον εὑρομένα
πάλιν ἀπὸ πόλεως, ἀπὸ φόνου πέμψω
πατρίδ' ἐς 'Αργείαν.

Nemincm offeodisse mirum est io ἀπὸ πόλεως, cui certe pronomen demoostrativum necessario addendum fuisse ipsae editorum interpretationes docent. Sed potios adjectivom desiderari, quo peregrinae sive loogioqoae non

tam urbis quam terrae notio contineatur, ex oppositis πατρίδ' ἐς Ἀργείαν apparet. Hioc non dubito, quin Euripides ἀπὸ ξένας scripserit, cui quod explicandi gratia male adscriptum est πόλεως genuinam lectionem expulit.

Difficillimus est ad restituenda verba Euripidis locus v. 895—899, quamquam quae ejus sententia sit dubitari nequit. Is in cod. *B* hoc modo legitur:

τίς ἂν οὖν τάδ' ἂν ἢ θεὸς ἢ βροτὸς ἢ
τί τῶν ἀδοκήτων
πόρον ἄπορον ἐξανύσας
δυοῖν τοῖν μόνοιν
Ἀτρείδαιν κακῶν ἔκλυσιν;

Verbum finitum, quod desideratur, Aldina addit φανεῖ post Ἀτρείδαιν, quod etiam in cod. *C* legi ex apographis Parisiensibus haud satis certo concludunt. Qua incertitudine omne certae emendationis fundamentum subtrahi hic ut multis aliis locis magnopere doleas. Kirchhoffius quidem illud φανεῖ interpolationem esse ratus probabiliter ἐξανύσαι reposuit, quo recepto certe unum ἂν in antecedente versu servari poterit, quod cum φανεῖ conjungi posse hodie quidem nemo amplius contortarum explicationum machinis persuaderi sibi patitur. Initio vero quin recte Nauckius Badhamum secutus τίς ἄρ' οὖν restituerit, non magis dubitandum est, quam quin Hermannus pro πόρον ἄπορον, quod falsum esse et sensu et metro evincitur, verum invenererit scribendo πόρον εὔπορον. Cui et alterum, quod proposuit, ἀπόρων πόρον et Blomfieldianum πόρον ἐξ ἀπόρων posthabendum esse ex antecedentibus verbis τῶν ἀδοκήτων apparet, quae necessario cum πόροι conjungenda esse non dubitaturum, qui meminerit Euripidei illius τῶν ἀδοκήτων πόρον εὗρε θεός, suo jure pronuntiavit Seidlerus. Contradixit quidem Hermannus, quoniam «istis verbis significari deum afferre inopinata altera pars sententiae doceat τὰ δοκηθέντ' οὐκ ἐτελέσθη.» Sed quidni eodem modo Iphigenia desperans interrogare poterit: «quis igitur aut deus aut mortalis ut inopinata felicem exitum habeant invenerit?» Eo magis autem haec verborum junctura probari debet, quod post ἢ θεὸς ἢ βροτός nullo pacto tamquam tertium, de quo cogitari possit, auxilium inferri potest ἢ τί τῶν ἀδοκήτων, id quod recte jam indicavit Seidlerus. Fallitur enim Hermannus nec mirum nec difficile intellectu in hoc inesse putans: «Quis vel deus vel homo vel quae rerum inopinatarum nos ex his malis expe-

diet?» Nullus enim post conjunctam deorum atque mortalium mentionem aut aliquo casui aut fortunae relinquitur locus — nam *οὐκ ἔστιν οὐδὲν χωρὶς ἀνθρωποῖς θεοῦ* —, ita ut etiam Seidleri commentum *ἢ τύχα* suadentis rejiciendum sit. Placet quaedam, ut commode succurrunt, adscripsisse: *εἴτ' οὖν θεὸς εἴτε βροτῶν ἦν ὁ ταῦτα πράσσων* Soph. El. 199 sq., *ἱκετεύομέν σε — ἀλκήν τιν' εὑρεῖν ἡμιν, εἴτε του θεῶν | φήμην ἀκούσας, εἴτ' ἀπ' ἀνδρὸς οἶσθά που* id. Oed. R. 41—43, *μὴ — ἀπολέσητ' Ὀδυσσέα | ὑπ' ἀνδρός, ᾧ θεῶν οὐδὲν ἢ βροτῶν μέλει* Eurip. Cycl. 604 sq. Itaque non dubito, quin illud *ἤ τί* fortasse ortum ex *εἴτε* ad alterum *ἤ* adscripto simpliciter delendum sit.

Unum jam restat, de quo dicatur, unde pendeat *τάδε*. Posse id simul cum *πόρον* et sequente *ἔκλυσιν* referri ad *ἐξανύσαι* non negaverim, sed tamen in hac cumulatorum accusativorum multitudine, cum nec metrum satis quidem incertum prono cursu labi videatur, idem, quod jam novimus, consuetum verbum hic quoque ad *πόρον* additum fuisse arbitror, ita ut totus locus hoc modo scribendus videatur:

τίς ἄρ' οὖν τάδ' ἂν ἢ θεὸς εἴτε βροτὸς
τῶν ἀδοκήτων
ευπορον εὑρὼν πόρον ἐξανύσαι,
δυοῖν τοῖν μόνοιν
Ἀτρείδαιν κακῶν ἔκλυσιν.

Si quis vero *φανεῖ* incerta auctoritate oblatum retinere praetulerit, ei etiam in *τάδ' ἂν* particula celeberrima removenda est. Fecit hoc Nauckius ex Badhami conjectura *τάλαν* reponendo, infeliciter, si quid video: quis enim post *τάλαινα, τάλαινα* illatum stirpis ejusdem masculinum ferat? Quare hoc ipsum qui improbavit Rauchenstein l. c. *τίς ἄρ' οὖν νῷν ἢ θεός* proposuit de ceteris securus. Nec quin pronomen recte per se poni potuerit dubito, sed si positum esset, non initio post *τίς ἄρ' οὖν* illatum sed extremis fere verbis *δυοῖν τοῖν μόνοιν Ἀτρείδαιν* adjunctum foret. Innumera cum tentari possint, nihil tamen ad traditam scripturam accedere videtur propius, quam hoc:

τίς ἄρ' οὖν τάδε γ' ἢ θεὸς εἴτε βροτὸς
τῶν ἀδοκήτων
πόρον εὔπορον ἐξανύσας
δυοῖν τοῖν μόνοιν Ἀτρείδαιν φανεῖ
κακῶν ἔκλυσιν.

Id igitur in editione scholastica recepi.

Jam ad alterum tertiumque stasimum cum accedo, breviore etiam uti placet scribendi ratione, ut et mendis, quae pleraque jam ab aliis animadversa sunt, et potioribus tantum editorum sententiis breviter indicatis atque dijudicatis, quam ipse in editione secutus sim rationem, paucis illustrem et defendam.

Et in altero quidem stasimo v. 1091 cum Barnesio Hartungo Nauckio ex Barnesii conjectura necessario scribendum fuit *ἔλεγον οἰκτρὸν ἀείδεις*, cum, quod in libris legitur *ἔλεγον οἶτον ἀείδεις*, nullo pacto defendi possit locis, quales Seidlerus attulit ex Aeschyli Agam. 1191 sq. *ὑμνοῦσι δ' ὕμνον δώμασιν προσήμεναι | πρώταρχον ἄτην* et Sophoclis Trachin. 49 sqq. *πολλὰ μέν σ' ἐγὼ | κατεῖδον ἤδη πανδάκρυτ' ὀδύρματα | τὴν Ἡράκλειον ἔξοδον γοωμένην*. In his enim iisque, qui addi possunt satis multi, cum ejusmodi cantandi verbo duplices sane accusativos, rei quae canitur argumentive alterum, alterum generis ad quod cantilena pertinet, junctos habemus, sed eos fere et separatos a se invicem et epithetis accuratius distinctos; nudos accusativos alterum alteri succedentem verbo aut praemissos aut postpositos invenies nusquam.

Tum v. 1096 sqq.

ποθοῦσ' Ἑλλάνων ἀγόρους,
ποθοῦσ' Ἄρτεμιν λοχίαν,
ἃ παρὰ Κύνθιον ὄχθον οἰ-
κεῖ φοινικά θ' ἁβροκόμαν
δάφναν τ' εὐερνέα καὶ
γλαυκᾶς θαλλὸν ἱρὸν ἐλαί-
ας, Λατοῦς ὠδῖνα φίλαν,

leviora quae libri tenent vitia — *λοχείαν*, *θάλος* (*B*) vel *θάλλος* (*C*), *ἱερὸν* — jam dudum editores sustulerunt; remansit gravior de ultimis verbis dubitatio. De quibus cum Hermannus iniquior interdum Euripidis censor ita statuisset, ut eum videri sibi «audacius partum Latonae dixisse arborem, cui obnixa pepererit Apollinem et Dianam» scriberet, inauditam interpretationem amplexi sunt Schoenius, cujus verba haec sunt: «*daher heisst hier der Oelbaum in kühner Bezeichnung Λατοῦς ὠδίς, d. h. ihre Stütze bei der Geburt*,» et Klotzius, qui tamen non ipsam arborem sed tantum ejus ramum appellari putat; sed suo jure breviter rejecit Kvíčala p. 66, postquam pluribus Matthiaeum confutavit, qui «*ὠδὶν* locus», inquit, «ubi Latona partum edidit, a

quo usu non multum discrepat alter, quo res venales nominantur pro loco, ubi prostant.» Et recte idem *Λατοῦς ὠδῖνα φίλαν* tantum ipsam Dianam dici posse admonuit, eam vero h. l. ita dictam esse, ita ut verbis *Ἄρτεμιν λοχίαν* duae adjectae sint appositiones, una membri *ἃ παρὰ — ἱρὸν ἐλαίας*, altera illorum ipsorum de quibus agimus vocabulorum, id vereor ut cuiquam sit persuasurus, quoniam post longius illud membrum relativum *ἃ παρὰ Κύνθιον ὄχθον οἰκεῖ* etc. si aliam insuper Dianae appellationem addere voluisset, faciendum id erat nominativo cum pronomine *ἃ* arctius conjungendo. Contra quid h. l. post commemoratas arbores intulerit, ex consimili loco Hec. 458 sqq. facile intellegere erat:

ἔνθα πρωτόγονός τε φοῖνιξ
δάφνα θ' ἱεροὺς ἀνέσχε
πτόρθους Λατοῖ φίλᾳ,
ὠδῖνος ἄγαλμα Δίας.

Rec… igitur jam Portus *ὠδῖνι* conjecit. quae conjectura perfici debebat scribendo *φίλας*, quo adjectivo tres sacrae arbores, palma laurus olea, de adminiculo parturienti Latonae praebendo quasi inter se certantes designarentur. Etenim cum plerumque secundum hymnum Homericum v. 117 *ἀμφὶ δὲ φοίνικι βάλε πήχεε* palmam tantum Latona amplexa perhibeatur in fatali discrimine, ut a Theognide 5 sq. — *Φοῖβε ἄναξ, ὅτε μέν σε θεὰ τέκε πότνια Λητὼ | φοίνικος ῥαδινῆς χερσὶν ἐφαψαμένη* — et Callimacho in hymno Del. 209 sq. — *ἀπὸ δ' ἐκλίθη ἔμπαλιν ὤμοις | φοίνικος ποτὶ πρέμνον* —, Euripides in Hecubae loco laurum, in nostro loco praeter laurum etiam oleam addidit tamquam adstantes atque Latonae partus in doloribus manus extendenti gratum adminiculum praebentes. In antistropha v. 1116 *βωμούς τε μηλοθύτας* «minime convenire arae, ubi homines duntaxat immolari mos erat», recte jam perspexit Musgravius, dummodo meliorem invenisset medicinam! Ejus enim inventum *βωμούς τ' οὐ μηλοθύτας* nemo probaverit. Acute accurateque illud vitium coarguit Schoenius, cujus notam in scholastica editione delendam hic repetere fas duxi: «*βωμοὶ μηλοθύται vom Altare der taurischen Göttin und in diesem Stücke, in welchem der grausame Gebrauch der Menschenopfer überall so grell hervorgehoben wird, und gar in diesem Zusammenhange, wo der Chor sein Loos in ein solches Land entführt zu sein beklagt, ist höchst auffallend und schwerlich damit zu rechtfertigen, dass wahrscheinlich ausser Menschen auch μῆλα dort geopfert seien. Man erwartet ein gerade den taurischen Brauch*

bezeichnendes Beiwort, z. B. ξεινοθύτας.» Conjecturam a sensu commendabilem frustra superare studuit Kvíčala p. 66 μελεοθύτας confidenter imperando, vere superavit vero invento βωμοὺς θ' Ἑλλανοθύτας censor Kvíčalae Zarnckianus, cujus notitiam Klotzio debeo. Id igitur, cui etiam Ranchensteinii conjectnra p. XVI. prolata βωμοῖς παρ' ἀνδροθύταις cedere debuit, volgari formae redditum recepi.

De sequentibus, quae boc modo in libris leguntur:

ζηλοῦσ' (ζητοῦσ' *B*) ἄταν διὰ παν-
τὸς δυσδαίμον'· ἐν γὰρ ἀνάγκαις
οὐ κάμνεις σύντροφος ὤν.
μεταβάλλει δυσδαιμονία.
τὸ γὰρ (δὲ fortasso *B*) μετ' εὐτυχίας κακοῦσθαι
θνατοῖς βαρὺς αἰών,

magnopere dnbitatum est a novissimis interpretibus in eo tantum consentientibus, quod cum Reiskio κάμνει pro κάμνεις et cnm Seidlero τὸ δὲ μετ' pro τὸ γὰρ μετ' scripserunt, quarum cmendationum posteriorem confirmari putant codice *B*. Sententia quidem quae subsit, satis apparet: chorus, postquam quomodo ab hostibus e patria abreptns atque ad boc barbari sacerdotii ministerium venditus sit descripsit, jam ita fere pergit, se scilicet e secundis rebus in tantam miseriam depressum vitam perpetuo miseram huic sortis mntationi praeferre, quoniam miseriarum necessitati adsuetus minns ea laboret, ex rebus vero secundis malo opprimi gravissimnm sit mortalibus fatum. Sed ei sententiae quomodo duo illa verba μεταβάλλει δυσδαιμονία adaptanda sint, inccrtum est. Plerique interpretes alios similis sententiae locos adduxerunt, quorum ope ea verba emendarent. Ita Hermannus ex Herc. fur. 1291 sq.

κεκλημένῳ δὲ φωτὶ μακαρίῳ ποτὲ
αἱ μεταβολαὶ λυπηρόν· ᾧ δ' ἀεὶ κακῶς
ἔστ', οὐδὲν ἀλγεῖ συγγενῶς δύστηνος ὤν,

post Lentinginm μεταβάλλει δ' εὐδαιμονία scripsit, quod vix minus abruptum est volgato nec a sententia ullam habet commendationem, ita ut frustra sit Schoenii non tam perspicua interpretatio quam obscura excusatio: «*Diese Worte leiten den Gegensatz zu dem vorhergehenden Gedanken von der* ἄτη διαπαντὸς δυσδαίμων *ein.*» Nec praestat Kirchhoffii μεταβολῇ δυσδαιμονία. Alii loco Hel. 417 sqq.

— — — — ὅταν δ' ἀνὴρ
πράξῃ κακῶς ὑψηλός, εἰς ἀηθίαν
πίπτει κακίω τοῦ πάλαι δυσδαίμονος,

usi, Badhamus *τῇ πάλαι δυσδαιμονίᾳ*, Hartungus *σύντροφος, ᾧ μέτα πάλαι δυσδαιμονία* scripserunt, querum inventorum neutrum probabile utrumque tamen melius est eo, quod Kvíčalae p. 66 in mentem venit *μετὰ πολλῇ δυσδαιμονίᾳ* h. e. «*inmitten der Masse des Unglücks*,» cui vel inanditus praepositionis usus obstat. Longius a librorum scriptura recessit Rauchensteinius l. c., cui deleto *μεταβάλλει* ut glossemate *ἀμπνεύσας δυσδαιμονίας* scribendum videtur hac sententia: «nam rebus angustis innutritus quum sit, non affligitur, quod contra iis contingere solet, quibus interdum a malis respirare licet.» Rectam viam ingressus sed non persecutus est Klotzius sublata interpunctione scribens *μεταβάλλειν δυσδαιμονίαν*, quod his verbis interpretatus est: In necessitatibus enim, qui una cum illis adultus est, non fatigatur novam usque calamitatem subire. Ubi non solum sollemnis verbi *κάμνειν* usus sed etiam sententiae perspicuitas participium *μεταβάλλων* sibi restitui postulant, ut dicatur is, qui in perpetuis adultus sit miseriis, non eo laborare, quod pro felicitate calamitatem subest. Hoc ipsum enim omnium tristissimum esse ut aliis, quos modo adscripsi, locis, quibus addi potest Troad. 639 sq.

ὁ δ' εὐτυχήσας εἰς τὸ δυστυχὲς πεσὼν
ψυχὴν ἀλᾶται τῆς πάροιθ' εὐπραξίας,

Euripides pluribus docuit, ita satis clare indicavit sequentibus: *τὸ δὲ μετ' εὐτυχίαν κακοῦσθαι θνατοῖς βαρὺς αἰών*. Ubi *εὐτυχίαν* pro volgato *εὐτυχίας* scribendum esse jam Scaliger vidit, cui ex nostratibus Nauckius demum obsecutus est, cum etiam Schoenius illam formam jam ab ambiguitate rejiciendam pro plurali haberet, qui nec ipse apte diceretur de una perpetuaque felicitate.

Hac igitur, quam modo restitutam illustravimus, ratiocinatione chorus probavit, quid sit quod supra de se dixit: *ζηλοῦσ' ἄταν διὰ παντὸς δυσδαίμονα*, quibus verbis quin infelici fortunae commutationi vita opponatur perpetuo tenore infelix tam extra dubitationem positum est, ut interpretes sententiae perspicuitate capti singula verba accurate pervidere supersederint. Vidissent enim alioquin ferri non posse in ea sententia verbum *ἄταν*, quod, sive de culpa dicitur calamitatem trahente sive de calamitate per culpam contracta sive de calamitate ex quocunque casu oborta, semper tamen de sin-

gulari qoadam ooo de oniversa totius vitae fortuna dicitur. Id patet dicendom fuisse per *αἶσαν*, quod sine dubitatione recepi. Proxime accedit Sopbocleom illud ex Trach. v. 110 sq. *κακὰν δύστανον ἐλπίζουσαν αἶσαν.*

Alterum stropharom par extremis partibus multifariam laborat, ut de iis ita, ut omnibus satisfiat, restituendis fere desperandum videatur. Placet ipsa, de quibus agitur, verba anto omnia secundum libros descripsisse servata etiam versuum distributione:

ὁ Φοῖβός θ' ὁ μάντις ἔχων
κέλαδον ἑπτατόνου λύρας
ἀείδων ἄξει λιπαρὰν
ἐς (*εἰς* Ald.) *'Αθηναίων ἐπὶ γᾶν·*
ἐμὲ δ' αὐτοῦ λιποῦσα
βήσῃ ῥοθίοις (*ῥοθίαις* Ald.) *πλάταις*
ἀέρι δ' ἱστία πρότονος (*πρότονοι* Ald.) *κατὰ*
πρῷραν ὑπὲρ στόλον
ἐκπετάσουσι πόδα
ναὸς ὠκυπόμπου.

χοροῖς δὲ σταίην, ὅθι καὶ
παρθένος εὐδοκίμων γάμων
παρὰ πόδ' εἱλίσσουσα φίλας
ματέρος (*ματρὸς* Ald.) *ἡλίκων θιά-*
ἐς ἁμίλλας χαρίτων [*σους*
χαίτας ἁβροπλούτοιο
εἰς (*ἐς* Ald.) *ἔριν ὀρνυμένα, πολυ-*
ποίκιλα
φάρεα καὶ πλοκά-
μους περιβαλλομένα
γένυσιν ἐσκίαζον.

In his primum v. 1129 verborum ordinem mutavi cum Hermanno, qui «nulla», inquit, «inveniri causa potest, quae moverit poetam, ut tribracbum dactylo, qui in antistropha est, opponcret, quom posset scribere *ἑπτατόνου κέλαδον λύρας*» Deindo v. 1131 supervacaneam praepositionem *ἐς* vel *εἰς* probabilius in pronomen aegre desideratum *σ'* abbreviari quam cum Seidlero et Schoenio in *εὖ σ'* mutari adverbium et omnino inutile oec apto loco positum ita arguit, ut jam ex metrica ratione suspectum fiat antistrophicum *ματρός* vel *ματέρος*, quod etiam a sensu laborare statim videbimus. Quae deinde sequuntur *ἐμὲ δ' αὐτοῦ λιποῦσα βήσῃ ῥοθίοις πλάταις*, eorum sententia quidem plana est, metrum vero antistrophicis adaequari non prios poterit, quam ad bacc ipsa accesserimus. De ultimis verbis optime meruit Seidlerus, qui accurata rerum cognitione, quod unom certissimum est in ejusmodi quaestionibus fundamentum, innixus locum boc modo restituit:

ἀέρι δ' ἱστία πρὸ προτόνου κατὰ
πρῷραν ὑπὲρ στόλον ἐκπετάσουσι πόδες
ναὸς ὠκυπόμπου.

In quibus non solom sententia aperta est — a Seidlero bis verbis explicata:

«vento vela ante mali funem a prora super stolum explicabunt pedes navis celeriter euntis» —, sed etiam emendatio facillima utriusque corruptelae mala conjectura invectae. Nam cum propter litterarum repetitionem ante *προτόνου* prono errore omissa esset praepositio *πρό*, paene necessarium erat in genetivi locum nominativum pro subjecto substitui, quo admisso consequens erat, ut verum subjectum in accusativum mutaretur. Doleo igitur, quod Hermannus conjecturae illi, quam ingeniosam ipse vocavit, tamen adversatus est, magis etiam doleo, quod adversatus est dicens «sic nimis accurate omnia describi», quoniam hoc ipsum proprium mihi videtur Graecorum poëtarum media in vita variisque hominum negotiis versantium, ut, quomodo aliqua res administretur, descripturi has ipsas imagines ad verum habitum suis oculis conspectum clarissime exprimant. A quo realistico, ut barbaro hoc utar aestheticorum nostrorum vocabulo, antiquae poeseos studio nihil magis alienum erat, quam verborum certas artis cujusdam machinas machinationesve designantium vitiosus abusus, quem hic quidem Euripidi intulit Hermannus scribendo:

ἀέρι δ' ἱστία τε πρότονοι κατὰ
πρῷραν ὑπὲρ στόλον ἐκπετάσουσι πόδας τε
ναὸς ὠκυπόμπου,

ita ut «*πρότονοι*, ut saepissime non, quae propria significatio est, de illis rudentibus, quibus malus affirmatur, sed de iis, quibus vela vel contrahuntur vel expanduntur, dicti» sint. Id ego contendo nec alibi factum esse nec, quo loco abutitur Hermannus, Hec. v. 111 sq.

τὰς ποντοπόρους δ' ἔσχε σχεδίας
λαίφη προτόνοισιν ἐρειδομένας.

ubi prorsus similiter, atque nostro loco vela pedibus expandi dicuntur ante protonum, eadem eodem inniti dicuntur quippe a summo malo versus proram extensa. Recte igitur et Klotzius et Schoenius Seidlerum secuti sunt novas turbas movente Hartungo, qui, cum *προτόνους* et *πόδας* eosdem esse atque *πόδα ναὸς* ipsa vela dici rudentibus innixa sibi persuasisset, hoc modo locum corrupit:

ἀέρι δ' ἱστί' ἐπὶ προτόνοις κατὰ
πρῷραν ὑπὲρ στόλον ἐκπετάσεις,
πόδα ναὸς ὠκυπόμπου.

In antistrophicis primum ferri nullo pacto potest v. 1144 παρθένος εὐδοκίμων γάμων, sive genetivi a παρθένος apti intelleguntur, quibus verbis indicetur, ut Schoenii verbis utar, virgo nobili conjugio destinata, sive cum χοροῖς junguntur, cui constructioni vel particulam ὅθι adversari ad verbum ἐσκίαζον pertinens monuit Seidlerus, sive cum hoc ipso pendere putantur a sequente θιάσους. Nec vero verendum, ne quis abusus ejusmodi temporis genetivis, quales ad firmandum illud δεινῆς ἀπλοίας allati sunt — de quibus vide harum emendationum part. I. p. 6 —, absolute dicta putet verba εὐδοκίμων γάμων hoc fere sensu: in celebrandis nobilibus nuptiis. Nihil juvant conjecturae adhuc tentatae aut priorum, ut Musgravii παρθένος ηὐδοκίμουν γάμῳ, hoc ad sequentia relatum ut esset in festo nuptiali, vel Marklandi παρθένος εὐδόκιμος γάμων, aut recentiorum, ut Kirchhoffii, qui in alia omnia abiens πάροιθ' εὐδοκιμοῦσ' ἐμᾶς proposuit scilicet de sequentibus unice securus. Quod vero Nauckius nuper adeo textui intulit πάροχος εὐδοκίμων γάμων, memor fortasse Aristophanei illius in Avv. 1740 sq., ubi Amor

Ζηνὸς πάροχος γάμων
τῆς τ' εὐδαίμονος Ἥρας

dicitur, id magnopere vereor ut cum Graecarum nuptiarum cerimoniis ulla ratione conciliari possit. Mihi quidem, cum nec παρθένος apto carere attributo nec quidquam aptius excogitari posse videatur quam nobilis generis mentio, verisimillimum est dedisse Euripidem παρθένος εὐδοκίμων δόμων, quod satis firmatur loco Androm. v. 766 sqq. ἢ μὴ γενοίμαν | ἢ πατέρων ἀγαθῶν | εἴην πολυκτήτων τε δόμων μέτοχος.

In sequentibus egregie rem gessit Hermannus, qui et locutionem παρὰ πόδα ματρός, quod mutilo Quinti Smyrnaei loco V, 61

ἐν δὲ χοροὶ ἵσταντο νέων παρὰ ποσσὶ γυναικῶν

abusi male defenderunt, nihili esse demonstravit et ipsum ματρός ex errore scribae πρὸς pro μρὸς legentis fluxisse pulchre intellexit et πέρι (sic ille quidem ex suo more!) πόδ' εἱλίσσουσα consueto de saltatione sensu scriptum fuisse vidit. Unum tantum reliquit vitium φίλας ex corruptela ματρός natum, quod cum ille ad ἁμίλλας χαρίτων referendum putavit, neglexit intolerabiliter a suo substantivo separari interjectis πρὸς ἡλίκων θιάσους epitheton bis ipsis verbis accommodandum, quod facile fieri potest sive φίλους sive φιλᾶν scribendo, quorum tamen illud ut facilius praetuli.

Et hucusque quidem, si etiam v. 1143 cum Badhamo solemne illud χοροὺς δ' ἱσταίην pro volgato χοροῖς δὲ σταίην receperimus, res jam peracta videtur ita, ut haud magna dubitandi relinquatur materia. Incertior est extremorum medela verborum, quae nec singula omnia bonum sensum praebent nec apte inter se cohaerent nec cum antistrophicorum metro congruunt. Ac primum quidem ferri non posse χαίτας ἁβροπλούτοιο jam olim viderunt interpretes, ex quibus Marklandus pro priore vocabulo feliciter invenit χλιδᾶς, quod quin verum sit nemo dubitabit, qui reputaverit duplex omnino virginibus has choreas ducentibus fuisse certamen et formae ipsa natura datae χαρίτων — et ornatus parentum opulentia praestiti — χλιδᾶς. Verum hoc quantumvis felici invento loci vexatissimi emendatio non perficitur: nam et copula desideratur, qua χλιδᾶς cum χαρίτων jungatur, et ἁβροπλούτοιο pertinaciter metro laborat nec ejusdem vocabuli sequente ἐς hiatus ferri potest et verbum ἐσκίαζον justo objecto caret. Quodsi ex Hermanni conjectura γένυν συνεσκίαζον infertur, id non solum stropham satis probabiliter restitutae metro adversatur, sed ne a sententia quidem magnopere placet: φάρεα enim hic non vestimentum esse, quo corpus tegatur, sed quam injecit chorus, ut cum Homero loquar, κεφαλῇ ἐφύπερθε καλύπτρην, ex conjuncta cum illis cincinnorum apparet mentione, quibus obumbrari genas ut commode per se dici potuit — nec deest locus haud absimilis ex Euripidis Bacch. v. 455 sq. ubi de muliebri Baccho dicitur:

πλοκαμός τε γάρ σου ταναός, οὐ πάλης ὕπο
γένυν παρ' αὐτὴν κεχυμένος, πόθου πλέως —,

ita mirum profecto esset, si solae genae obumbratae dicerentur. Praeter eas quid commemorandum fuerit, vel ex Homerico illo satis apparet, ducitque eodem de Phaedra quamquam alio modo sese velante fama Hippol. 133 sq. λεπτὰ δὲ φάρη ξανθὰν κεφαλὰν σκιάζειν. Hinc totius carminis clausulam probabiliter hoc modo restituas: περιβαλλομένα γένυσιν | κρᾶτ' ἐπεσκίαζον.

Inde ad proxima antecedentia regressi si corrupta verba χαίτας ἁβροπλούτ(οιο ἐς) ἔριν in examen vocaverimus, facile, opinor, ad eam perveniemus sententiam, ut litteras cancellis circumseptas pro malo supplemento mutilati ἁβροπλουτ habeamus, poëtam ipsum autem olim haec omnia ita scripsisse putemus:

ἐς ἁμίλλας χαρίτων
χλιδᾶς ἁβροπέπλου τ' ἔριν
ὀρνυμένα, πολυποίκιλα φάρεα
καὶ πλοκάμους περιβαλλομένα γένυσιν
κρᾶτ' ἐπεσκίαζον.

Quibus apprime concinunt strophica, dummodo syllaba brevis, quae v. 1132 deest, restituatur, quod non tam Hermanniano *προλιποῦσα* recipiendo quam pronomine secundo inferendo probabiliter fieri videtur, ita ut illi versus hoc modo scribendi sint:

ἐμὲ δ' αὐτοῦ σὺ λιποῦ-
σα βήσῃ ῥοθίοις πλάταις.

Sed haec de hoc stasimo sufficiant. Ultimum ultima emendationum parte tractaturi sumus.